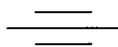

ügy-igazgatási szervek feladatait és hatáskörét. S végül az „F” részben az önkormányzatok oktatást ellátó kötelezettségéről ír, általában vizsgálva, valamint a megyei fővárosi önkormányzatok saját hatáskörét.

Mezei Gyula munkája hiánypótló, hiszen egyrészt a magyar közoktatás és köznevelés rendszertanáról már régen nem jelent meg könyv, másrészt a szerző a legújabb rendelkezéseket, intézkedéseket használja fel, s így hasznos segítséget tud nyújtani a napi problémák megértésében, megoldásában. Jellegénél fogva azonban figyelembe kell venni, hogy társadalmi, politikai, életünk változásai miatt iskolarendszerünkben további változások várhatók, ezért a könyv egyes megállapításai módosításra szorulnak.

A szerző lényegyet kiemelően, tömören fogalmaz. Törekszik a közoktatási problémák összehasonlító, ok- okozati összefüggéseket feltáró elemzésére. Különösen fontos nemzetközi összevetésben bemutatni a magyar iskolarendszert és problémáit, utalva a nemzetközi tendenciák jelentkezésére, várható hatására. A tömör fogalmazás azonban a magyar iskolarendszer történeti fejlődését bemutató résznél nem ad kellő segítséget a magyar iskolarendszer történetében jelentkező problémák alaposabb megértéséhez. Különösen szegényes és aránytalan a nyolc osztályos általános iskolák történeti fejlődésének bemutatása pl. a polgári iskolával, illetve a gimnáziummal szemben. Az általános iskola iskolarendszeri értéke több figyelmet érdemelt volna, legalább annyit, mint a szakoktatásról szóló rész. Biztató a szerzőnek a befejezésben megfogalmazott terve: néhány év múlva elkészülhet majd egy ettől – tartalmában és szerkezetében is – arányosabb és kiegyensúlyozottabb közoktatás-rendszertan.

Telosz Kiadó, Budapest, 1994. 273. 1.

DR. DOMONKOS JÁNOS
Fővárosi Iskolászatórium
Budapest

Karácsonykor ünneplőbe öltözik a lélek Csíksomlyón

Ha december közepén a Csiki havasok és a Hargita tájain már havazni kezd – fehér karácsonyunk lesz – mondogatják elégedett hangon a székelyek. Havazik, hát hóban, fehér tájban indulhat neki az ember a hegynek. Megkeresi azt a nem nagy, nem is kicsi, kiszemelt fenyőt, amely behavazva egy érintésre megremeg, és lehullatja magáról a puha bundát. Hófehér gallérral, behavazott kucsmával, járattan csapáson lehet most bandukolni az erdőben. Szarvasok és medvék, farkasok és őzek vágta ösvények vezetnek. Gyermekkoromban a Vas megyei Herényben, Kámonban a Jézuska és az angyalok hozták nekem a karácsonyfát, s szüleim csilingeltek a szaloncukrok közt csüngő csengettyűvel. Jut eszembe, de azóta több évtized eltelt. Most azonban az erdélyi székelyre gondolok, ahogy lépdel a hóban karácsonyfás emberként, hóna alatt viszi otthonába a kiszemelt fát, hazaviszi az örömet: a székelyföldi hóember vagy december.

A csíksomlyói kegyhely téli fénye messze világlik a decemberi, sötét éjszakában. Olyan szép múltja, történelmi és kulturális jelentősége volt és van a templomnak, a klostornak, s a mindkettővel szoros kapcsolatban álló intézményeknek, szokásoknak, hogy szinte külön fejezetet képeznek Csík vármegye történetében és az egész székely nép életében is.

Csíksomlyó ma általános és országos jellegű érdeklődés középpontjában áll. Az odalátogatók az egyszerű magyarázaton túl messzebbmenő megismerését is kívánják ennek a vallási és nemzeti szempontból annyira kimagasló középpontnak.

Karácsony szombatján ünneplőbe öltözik a lélek. Békesség költözik az otthonokba. Meggyújtják a gyertyákat. *Mennyből az angyal...* vagy *Ó gyönyörű szép titokzatos éj!* magyar egyházi énekek áhítatát a karácsonyfa alá helyezett ajándékok megkeresése követi. Így van ez a legtöbb családban. Az ünnep szokásai hasonlóak a keresztény világban. (Az első egyházi karácsonyi népének irodalmi és zenei forrása a gregorián ének és a középkori európai nemzetközi katolikus népének volt. Átgyúrva, átfórmálva az ősi magyar népzene ízlésével és hagyományaival. A pásztor-énekek közül Csíksomlyón is felcsendül a legrégibb eredeti magyar karácsonyi énekünk a *Csordapásztorok midőn Betlehemben, csordát őriznek éjjei a mezőben...* A pásztorok imádásának csodálatosan egyszerű, nemes hangú megjelenítése. Hatása igazán csak teljes eléneklésekor bontakozik ki, főleg esti mise után, betlehemnél tartott ájtatosságokon. A Mária versszak az erdélyi néphagyományból származik: *Elindulnak és el is jutának, szűz Máriának jó napot mondának.*)

A kegyhely közeli Csíkszeredából éjféleli zarándoklat indul a csíksomlyói ferencrendi, Mária kegytemplomhoz. Százak meg százak kelnek útra gyalog vagy autóval az éjféleli misére s még előtte a betlehemi játékra. A jászol a kis Jézussal a Szent Ferenc oltárnál áll. A gyerekekből és ifjabból összetevődő szereplők évszázados erdélyi rigmusokkal is köszöntik az újszülöttet.

A fehér hólepelben pompázó búcsújáróhelyen karácsony ünnepén is sokan gondolnak arra, hogy a Kis-Somlyó lábánál álló ódon templom a katolikus székelység régi szent helye. Egyben a nyugati kereszténység egyik legkeletibb őrhelye. Mily sokszor gyűltek itt össze évszázadokon át bemutatva hódolatukat Mária, Boldogasszony Anyánk, régi nagy Pátrónánk előtt.

A szentélyben, a főoltáron most fényárban áll Mária kegyszobra. Felhangzik az ének a csodatevő Máriáért; *Békét adj Szívünknek, békét családunknak, békét nemzetünknek, békét a világnak...* A hársfából faragott 2,27 m magasságú szobor Máriát ábrázolja karján, a kis Jézussal. Fejükön nehéz korona látható. Arca mosolygós.

Megenyhül a szorongó lélek, mintha csitulna *A népek harcának zúgó tengere*. A hitükben erősödött lelkekben óhatatlanul is fölbuzog a Székely himnusz – *Ne hagyj elveszni Erdélyt, istsenünk* – s tartsd meg e kis népet a félelmeit feledtető örömeiben.

Az éjféleli szentmise után a lélek tisztultságával indul vissza otthonaiba a tömeg. A fiatalok egymásba kapaszkodnak. Csúszkálnak a havas, jeges úton. Vidám magyar szó, kacaj tölti meg az utcák hosszát. Hazatérve – régi szokás szerint – terített asztalhoz ülnek. Töltött káposzta párolgó illata fokozza az étvágyat. Vége az ádventi böjtnek. Megeszik – miként a helyi tájszólás ejti, a Mária-radináját.

Somlyó hegy most már sötétbe burkolózik. Komor fenség. Csupa titok és várakozás. Magasodó hegyoldalán friss hópelyhek szállnak. Őrzik az emberek örömét.

A legértelmesebb magyar karácsonyi énekeink a született Gyermeket ünneplik, de a hívő nép szívesen átérzi a pásztorok hódolatát is. Erdély-szerte felzeng a legismertebb magyar karácsonyi dal:

Mennyből az angyal lejött hozzátok, pásztorok, pásztorok!
Hogy Betlehembe sietve menvén lássátok, lássátok.

Istennek Fia, aki született jászolban, jászolban,
Ő leszen néktek Üdvözítőtok valóban, valóban.

Mellette vagyon az édesanyja, Mária, Mária;
Barmok közt fekszik, jászolban nyugszik szent Fia, szent Fia.

El is menének köszöntésére azonnal, azonnal,
Szép ajándékot vivén szívökben magukkal, magukkal.

A kis Jézuskát egyenlőképpen imádják, imádják,
A nagy Uristent ilyen nagy jóért mind áldják, mind áldják.